

Józef Pitorak
KOLYNDĄ

Hej, cymuześ Mateńko
Pod Tatry nie przysła
Hej, kie se i nad nami
Gwiozdecka zabłysła.

Byłby baca sałas doł
Watre skrzesać ozkożoł
Dło Dzieciontka.
Byłby Józef ryncce grzoł
I przy watrze przesuwoł
Pielusiontka.

Hej, byliby juhasi
Trzaśli ciupagami
Hej, zasiekliby Heroda
Miyndzy poganami.

Byłabyś sie nie boła
Spokojnie byś se spała
Miyndzy nami.
Byłabyś sie nie boła
Kolebusie huśtała
Pod Tatrami.

*Jam jest dudka Jezusa małego,
Będę mu grał z serea uprzejmego.*

J.M.Szancer

*Zdrowych, szczęśliwych i ciepłych Świąt Bożego Narodzenia oraz
wszystkiego dobrego w Nowym Roku 2016*

życzy czytelnikom, przyjaciółom i sponsorom Redakcja „Tatrzańskiego Orła”.

TATRZAŃSKI ORZEŁ The Tatra Eagle

Quarterly issued by the Tatra Eagle Press

Co-Editors: Janina Gromada Kedron

Dr. Thaddeus V. Gromada

Technical Editor: Henry P. Kedron

Computer Consultants: Mariusz Bargielski,

Joseph Gromada; Contributing Editors:

Maria Pudysz (Kraków); Dr. Anna

Gašienica-Byrcyn (Chicago). Representative

of "The Tatra Eagle" in Podhale: Łukasz

Gromada

(gromadal@poczta.onet.pl)

Address all correspondence to: J. Kedron, 31

Madison Ave., Hasbrouck Heights, NJ 07604

jkedron@gmail.com

tgromada@mindspring.com

Annual subscription rate: \$20 (US)

\$25 (outside of US)

ISSN 0039-9914

© 2015 copyright by The Tatra Eagle Press

HONOROWY PATRONAT

Connecticut: DRS. ALICIA & JOHN
HARBUT; France: STANISŁAW LASSAK;

Illinois: JÓZEF CIKOWSKI, STEPHANIE

GUZIAK BUTERA, TED DABROWSKI,

JANINA GALICA, JÓZEF GIL, KLUB

CZARNY DUNAJEC, KÓŁKO

LITERACKO-DRAMATYCZNE,

ANDRZEJ & MARIA KRZEWOWSKI,

STANISŁAW & ZOFIA KULAWIAK,

LEOPOLD & ZOFIA MICHNIAK, DR.

BRONISŁAW ORAWIEC, ANDRZEJ &

MAŁGORZATA PITOŃ, JAN & ZOFIA

SŁODYCZKA, ANDRZEJ &

BRONISŁAWA STĘKAŁA; JOSEPHINE

SULARSKI, STANISŁAW & HALINA

URBANIAK, KOŁO 41 WRÓBLÓWKA,

ZWIĄZEK PODHALAN W AMERYCE;

New Jersey: JAN & STANISŁAWA

MASNY, KS. MACIEJ MELANIUK,

HENRY & KARINA WALENTOWICZ

New York: JAN S. GACEK,

CHRISTOPHER JURKIEWICZ,

STANISŁAW KOPEĆ,

TADEUSZ PARZYGNAT,

WOJCIECH SOSNOWSKI

Pennsylvania:

DR. WŁADYSŁAW BOBAK

PATRONAT

Guam: Kathy Gacek Lampman; Illinois:

Grażyna Baran, Marian & Halina Bryja, Anna

Domalik, Lottie Kopec, Jan F. Krawiec, Stan

& Danuta Leśnicki, Franciszek & Bronisława

Łyszczarczyk, Stanisława Mąka, Chester &

Janina Tylka, Anna Ustupka-Chyc,

Stanisław Zagata, Anna Zalińska, Andy &

Gosia Zeglen, Jan Zótek; Michigan: Jan

Konopka, Jan Konopka, Jr.; New Jersey:

Aneta Pieróg-Sudoł, Adriana Woś-Mysliwiec,

Catherine Zon; New York: Dr. Stasia Callan,

Dr. Grażyna Kozaczka, Dr. Jerzy & Mrs.

Krystyna Świerbutowicz; Pennsylvania: Dr.

Jan Napoleon Saykiewicz; Poland:

Ks. Józef Urbaniak

Dr. Thaddeus V. Gromada STANISŁAW WITKIEWICZ (1851-1915)

If anyone deserves a prominent place in Podhale's Hall of Fame it is certainly Stanisław Witkiewicz, Poland's eminent painter, illustrator, art critic and author. Tytus Chałubiński, a renowned Warsaw physician, is credited for "discovering" Zakopane and the Tatra Mountain region with its potential as a health center for the treatment of tuberculosis in 1873, but it was Witkiewicz in his influential, best-selling book "Na Przełęcz" (At the Mountain Pass) in 1890-91 who popularized Podhale in all three partitioned areas of Poland. In his book Witkiewicz described Podhale as a "regained paradise", a "mystical altar of Poland" and its indigenous population, "górale" (highlanders) as people possessing "superior psycho-physical qualities with unusual artistic sensibilities" and a folk culture that could enrich Poland's national culture. It is, therefore, not surprising that a Tatra Eagle co-editor should remind its readers that 2015 is the 100th anniversary of the death of Stanisław Witkiewicz.

A new transformative period in Witkiewicz's life began in 1886 when on the advice of his Warsaw doctors he visited Zakopane in order to ameliorate his worsening consumption in this pristine mountain village. Soon after he decided to make Zakopane his permanent residence. Witkiewicz already had behind him an active, distinguished career in Warsaw from 1875 as a painter, art critic, writer, and art editor of "Wędrowiec" (Wanderer), an influential weekly magazine that was shaping the tastes and opinion of the "inteligencja". His Warsaw friends included among other Helena Modrzejewska (Modjeska), Bolesław Prus and Henryk Sienkiewicz. Thus he had no trouble joining Zakopane's cultural life which by this time was attracting great numbers of Polish cultural and creative elites. Indeed, Zakopane was becoming the unofficial cultural capital of partitioned Poland. In no time Witkiewicz became a figure of moral authority in this exciting milieu.

There is no doubt that the artist that left Warsaw for Zakopane, became utterly smitten by the natural beauty of the Tatra Mountains and its indigenous inhabitants, the górale, with their folk culture. His belief that Polish national identity, Polishness (polskość), best manifests itself in folk culture was strengthened. The historian, Karol Potkański, persuaded him that the górale were the only ones who best preserved ancient Polish culture (staropolską kulturę). Living in isolation in remote mountain terrain for centuries, he argued, the highlanders were least influenced by foreign elements. Convinced that highlander folk culture was the source of ancient Polish heritage and therefore a treasure, he urged Polish creative elites to draw inspiration from it. In fact he went further by insisting that it was their obligation

not only to save the elements of this ancient Polish culture from extinction but to help bring about their renaissance for the good of the entire nation. He saw this as a way of bringing about a national bonding and a breaking down of class distinctions.

Witkiewicz himself was so impressed with the cottages that the górale built that he was inspired to develop an architectural style which he called "styl zakopiański". "The fundamental mark of this style", he wrote, "is simple construction and a striving to emphasize it by the aid of ornament". This "styl zakopiański" preserved the character and spirit of góral folk architecture and also influenced decorative arts and the furniture industry. Over the years in the late 19th century he was busy designing houses, villas, guest houses, chapels which to this day are considered architectural masterpieces. (See photo on page 6 of the mansion "Willa Pod Jedłami" designed by Stanisław Witkiewicz. It is the biggest and the most beautiful example of his Zakopane style.) Thanks to Witkiewicz's influence, the "styl zakopiański" still dominates in Podhale today and as a result the region continues to be a popular tourist attraction not only in Poland but in all of Europe.

Witkiewicz's dream was to make the Zakopane style the basis of a national Polish architectural style which, however, was not realized; unfortunately it could not be adapted on a national scale and meet the demands of modern society. A Renaissance man, Witkiewicz has also been hailed as a great literary inspirer by Poland's distinguished literary historian Julian Krzyżanowski for persuading Polish literary figures to utilize the góral dialect and Tatra folk themes in their writings. Such literary figures as Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Jan Kasprzowicz, Władysław Orkan, Stefan Żeromski responded to his urgings.

It is difficult to classify this icon who was born in Samogitia, Lithuania in 1851, exiled to Siberia in his youth with his family for supporting the January 1863 Revolution, died in Lovran, Croatia on the Adriatic Sea on September 5, 1915 and was buried in the cemetery "na Pęksowym Brzyzku" in Zakopane among other famed persons who encouraged the interaction between Tatra highlander folk culture and Poland's high national culture. Originally, he came from a tradition of Romantic nationalism but later he associated himself with both culture positivism and Young Poland movements. Above all, he was an independent artist and a Polish patriot.

Fine Arts at the Tatra Foothills/

Sztuki Piękne pod Tatrami

(A Pre-publication Notice)

The first major, comprehensive publication which surveys the artistic and intellectual phenomenon that developed in Zakopane and the Tatra Mountain region from the late 18th century to 1939 is scheduled to appear before Christmas 2015 in Poland. This magnum opus under the title of *Sztuki Piękne pod Tatrami/Fine Arts at the Tatra Foothills* will be published in both Polish and English in one volume close to 500 pages long. Its author is **Teresa Jabłońska**, eminent art historian and longtime director of the Tatra Museum in Zakopane. Adrian Smith admirably translated the Polish text into English. The publishers of the richly illustrated album are the Tatra Museum in Zakopane and the Tatra National Park, institutions that have played a major role in the history and culture of Podhale, the Tatra Mountain region of Poland. Tatra Eagle editors look forward to receiving this publication and promise to publish a detailed review of it.

BOŻE NARODZENIE Z JANEM PAWŁEM II

Jan Paweł II przez lata uczył, że Boże Narodzenie to więcej niż nam się wydaje. Więcej niż dwanaście dań na wigilijnym stole. I więcej niż góra prezentów pod choinką. Więc, czym były święta i jak obchodził je Jan Paweł II w Watykanie razem ze swoimi przyjaciółmi i współpracownikami?

Podczas moich poszukiwań miałam szczęście dotrzeć do książki wydanej w 2013r. „**Miejsce dla każdego. Opowieść o świętości Jana Pawła II**”, której autorami są Brygida Grysiak, dziennikarka TVN24 i Arcybiskup Mieczysław Mokrzycki, b. sekretarz Jana Pawła II i Benedykta XVI, metropolita lwowski. W tej arcyciekawej książce Arcybiskup Konrad Krajewski, papieski jałmużnik, opisuje m.in. Jana Pawła II jakiego nie znamy. Każdego roku na Boże Narodzenie cieszył się jak dziecko. Sprawdzał, jak idą prace przy szopce na placu Świętego Piotra. Wysyłał świąteczne kartki do wszystkich przyjaciół i każdą kartkę osobiście podpisywał. **Wyczekiwał górali z Polski, którzy do Watykanu przywozili nie tylko świerki i swojską kielbasę. Przywozili siano na wigilijny stół. I to „coś”, za czym Jan Paweł II tak bardzo tęsknił. Kawalek domu, ukochanych Tatr, kolędowania na góralską nutę. Śniegu z Podhala przywieźć nie mogli.**

Ksiądz arcybiskup Mieczysław Mokrzycki przez dziewięć ostatnich lat życia Jana Pawła II służył u jego boku jako drugi sekretarz. Ze wzruszeniem wspomina każdą wigilię w Watykanie. Przedświąteczną krzątanie w kuchni, zapach świerków, które stały w każdym pokoju. Kuchenne taborety dostawiane do stołu, tak żeby wszyscy goście mogli się przy nim pomieścić. I wieczory kolęd. Codziennie do Trzech Króli. Stuletni śpiewnik, który spieszył z pomocą wszystkim tym, którym spieszyć musiał. Bo Jan Paweł II nie potrzebował. On zawsze kolędował z pamięci. W papieskich apartamentach prezentów pod choinką nie było wcale. Jak wspomina arcybiskup Mokrzycki, wieczera też nie składała się z dwunastu dań. Ale za to czuć było, że

w tym domu naprawdę na kogoś się czeka. A kiedy Jan Paweł II wypatrywał na niebie pierwszej gwiazdki, to nie dlatego że był zdziecinniałym staruszką, który miał z tego frajdę. Tylko dlatego, że ta gwiazdka jest symbolem innej gwiazdy – tej, która pokazywała drogę do Betlejem. Skoro ją widać, to znaczy, że Jezus już niedługo się narodzi.

Ojciec Święty dzielił się również opłatkiem zarówno z rodakami jak i z najbliższymi współpracownikami. Papież przywiązywał do tego zwyczaju szczególną wagę między innymi ze względu na swojego ulubionego świętego – brata Alberta, Adama Chmielowskiego, o którego beatyfikację starał się jako biskup krakowski. Brat Albert znany był z powiedzenia, że trzeba być „dobrym jak chleb” i przedłużenie tego powiedzenia biskup, a potem papież Wojtyła znajdował w łamaniu się opłatkiem.

Myślę, że należy do tych danych dodać, że Jan Paweł II wprowadził na Watykan wiele polskich zwyczajów bożonarodzeniowych. Na placu św. Piotra wnoszona była okazała szopka, pojawiała się tam też, co roku olbrzymia choinka. Tradycja stawiania choinek świątecznych na Placu św. Piotra sięga roku 1982. Wtedy Jan Paweł II, zasiadający na „stolicy Piotrowej” od 3 lat, pragnąc poczuć się bardziej „w domu”, wyraził życzenie ustawienia w samym sercu Watykanu drzewka symbolizującego Boże Narodzenie.

Opr. i przeg. Janina Gromada Kedroń

Ciekawostki

Pomysł Jana Pawła II, aby na placu Świętego Piotra ustawić choinkę z bombkami i szopką, był krytykowany przez kościelnych dostojników Stolicy Apostolskiej.

(Gazeta Wyborcza. 22.12.2012)

Wigilia była dla św. Jana Pawła II ważnym dniem. Po wieczery, na znak związku z Ojczyzną, począwszy od stanu wojennego, Ojciec Święty zawsze zapalał w oknie świecę.

(Dziennik Związkowy)

Gdy do Watykanu przybył Papież z Krakowa, a z nim siostry sercanki i jego osobisty sekretarz pochodzący z Raby Wyżnej – Wigilia Bożego Narodzenia musiała być polska, góralska.

(O. Konrad Hejmo OP Rzym (Niedziela 52/2004)

Obrazy na szkle mal. Janina Jarosz

Boże Narodzenie w Ameryce... po góralsku

Święta Bożego Narodzenie – to wyjątkowy czas w roku, upamiętniający narodziny Jezusa Chrystusa. Jest to też czas niezwykle poprzez bogactwo tradycji, związane z nimi. Tradycje tego pięknego, rodzinnego święta kultywowane są z pietyzmem od pokoleń na Podhalu i w całej Polsce i ... jak najbardziej w Stanach Zjednoczonych wśród Podhalan mieszkających w miejscowościach jak Chicago – przede wszystkim - New Jersey, Kolorado, na Florydzie, w Arizonie i nie tylko.... W prawie każdym domu nie może zabraknąć tradycyjnej wigilijnej, siano pod obrusem, dodatkowego nakrycia stołu, dzielenia się opłatkiem, choinki, kolędów, prezentów. Polacy, w tym górale po obu stronach „Wielkiej Wody” uwielbiają obchodzić Święta Bożego Narodzenia.

W tych dniach świątecznych najważniejsze jest być razem

Związek Podhalan w Północnej Ameryce pod kierownictwem Prezesa Józefa Cikowskiego i całego Zarządu Głównego dba „o utrzymanie towarzyskiej i duchowej łączności Podhalan”, jak nakazuje statut Związku Podhalan. Dowodem tego są liczne, coroczne imprezy i atrakcje urządzone w sezonie bożonarodzeniowym. Poniżej znajdują się informacje o kilku wybranych imprezach z dwóch poprzednich lat.

W dn. **20 grudnia** ub. r. już po raz trzeci w Domu Podhalan miała miejsce „**Wigilia dla samotnych**”. W tym dniu zaproszeni goście mogli spożyć posiłek wigilijny, połamać się opłatkiem, zaśpiewać kolędy, podziwiać występ młodzieży góralskiej i pobyć wśród górali w Chicago.

W dniu **24 grudnia 2014r.** u Ojców Karmelitów Bosych w Munster Indiana została odprawiona o północy uroczysta Msza św „**Pasterka**”. Przed „Pasterką” śpiewano kolędy przy muzyce góralskiej pod przewodnictwem Marka Bukowskiego.

Dom Podhalan rozbrzmiewał kolędami przy muzyce góralskiej i wzajemnymi życzeniami podczas „**Oplatka Góralskiego**” **27 grudnia 2014r.** Jak co roku na tej wyjątkowej wigilii Jasełka Góralskie przedstawiły dzieci ze Szkoły Pieśni i Tańca przy Głównym Zarządzie pod kierownictwem Katarzyny Kaleta. Piękny koncert kolęd zaprezentowali członkowie góralskiego zespołu „Wanta” pod kierownictwem Agnieszki Bobak i Marka Bukowskiego. Po wspólnej modlitwie, podzieleniu się opłatkiem, smacznym posiłku rozpoczęła się zabawa taneczna przy dźwiękach zespołu o swojskiej nazwie „**Highlanders Band**” Władka Mańcorza.

W „**Przeglądzie Zespołów i Grup Kolędniczych**” który odbył się w Domu Podhalan w Chicago w 2013r. wystąpiło aż 11 zespołów: „Biolodunajanie”, „Szkoła Pieśni i Tańca przy Zarządzie Głównym Związku Podhalan w Ameryce”, „Pocyrwiyniany”, „Gronik”, „Kościeliscanie”, „Mali Siumni”, „Chochołowianie”, „Szkoła Cholewińskiego”, „Siumni”, „Zawatarnik” i „Dziadońki”.

„**Tradycyjne Oplatki Świąteczne Kół ZPPA**”, połączone zwykle z zabawą karnawałową odbywają się praktycznie przez cały karnawał. Dochody z tych imprez są często przeznaczone na potrzeby w ich rodzinnej wsi lub na inne godne cele. Na przykład dochód z „Oplatki Świątecznej” **Koło nr 75 Dział** w dn. 11 stycznia 2014r. przeznaczony był na dopłatę za prace wykonane w instalacji ogrzewania kościoła w Dziale. **Koło nr. 37 Groń-Leśnica** przeznaczyła dochód na renowację i konserwację Ołtarza Jana Pawła II w kościele Pięciu Braci Męczenników w Chicago. Podczas spotkania oplatkowego **Koła 41 „Wróblówka”** w 2014r. uczestnicy ofiarowali na budowę świątyni w pobliżu tzw. czwartego cmentarza katyńskiego na Ukrainie \$1,278. Na „oplatku” obecny był proboszcz tej parafii Chrystusa Króla Wszechświata w Kijowie, ks. dr Wiesław Pęski.

jpg

1. Oplatek Koła 41 Wróblówka. 2. Przed pasterką u Ojców Karmelitów Bosych w Munster, Indiana śpiewano kolędy. 3. Na spotkaniu oplatkowym w Kole 45 Poronin

„NA SCEŚCIE, NA ZDROWIE....”

Życzenia świąteczne od Podhalan w Ameryce

Od b. Prezesa Zarządu Głównego Związku Podhalan w Ameryce, Andrzeja Gędlka:

Na ścynie, na zdrowie na to Boże Narodzenie coby sie Wom darzyło kozde stworzenie. Cobyście mieli telo wołków kielo w płocie kółków. Cobyście mieli telo dolarów kielo w Illinois komarów. Cobyście mieli spokój i radość w dusy to was nic złego nie rusy. By Wom w nadchodzącym roku nie chybiało nicego. Byście byli zdrowi, weseli jako w niebie janieli. Co dej Panie Boże, Haj!

Od Zarządu Koła nr 55 Ratulów:

Na ścynie, na zdrowie na to świętowanie, na miłe w Betlejem Jezuska witanie. I na Nowy Rocek co niesie nieznane, oddając dzień po dniu co komu pisane. Pokoju na świecie a w rodzinak zgody. Chleba dość dlo syćkik, bezpiecznej pogody. A do tego jesce niek sie dobrze darzy. Niek sie spełni syćko co komu sie marzy.

Zaproszenie na Oplatek Koła nr 81 Buśtryk:

Pytomy na Oplatek, bo tak zwyczoj koze Na to naskie Świnyto Narodzenie Boze. Bo to tradycjo naszych przodków wiary Zrodzonemu Bogu złożyć jakie dary. I tak naskim, góralskim zwyczajem Świąteczne życzenia złożymy se razem. Oplatkiem sie wspólnie syćka podzielimy I miłości krześnijańskiej zadośćuczynimy. W góralskiej chałupie zastawionym stole Bedziemy sie gościć w Buśtrykańskim kole.

Od Zarządu Koła nr 75 Dział:

Nad Tatrami gwiazda betlejemka zaświeciła. Syna Bożego, Jezusa Maluskiego Maria powiła. Radują sie syćka, a hyr o nim idzie po calučním świecie. I niech ten dzień i Wom scęścia, zdrowia, pomyślności, radości i scęśliwego Nowego Roku całemu światu pokój przyniesie.

Od Koła nr 65 Ciche Dolne Parafia Miętustwo:

Boże Dziecino w stajnyce zrodzono obdorz miłościom syćkik nos dokoła. I dej kozdemu zdrowio i siły i coby nom sie syćkim marzynio spełniły. Pytomy Cie piyknie, mały Jezusicku, nie zaboc se o nos na tym Nowym Rocku. Niek zgasmom niepokoje i poblednom troski, a swój uśmieyk błogi wniys w nase skromne progi.

Zaproszenie na Oplatek Od Koła nr 57 Bukowina Tatrzańska:

Wspomnijcie o kraju skąd Wase korzynie, Kozdy wtedy powie, ze na Bukowinie. Wielkom radość razem przezywać bedziemy, jak sie syćka wspólnie oplatkiem złomimy. Zeby sie tak stało zaprosomy piyknie na Bukowiński oplatek.

Podlaźnik, dr Bronisław Orawiec-Wyśni, siejąc pełną garścią owsa i jarca po głowach uczestników Oplatka Koła nr 45 Poronin recytował nieco zmodyfikowaną na „medycnom” nutę:

Na scynie, na zdrowie na tyn Nowy Rok aby wos nie bolała ani głowa ani bok. Aby wos siy rodziyla i kopiyla przenica i jarzyca, zytko i sytko. W stodole, w oborze, w komorze i na górze. Abyście mieli w kozdym kątku po dzieciątku. Cobyście mieli telo cielceek kielo w lesie jedliciek. Telo wołków kielo na dachu kółków. A jak wos cosik bedzie dolegało, abo wos bedzie w sercu cy boku bolało, to wartko do Bronka Wyśniego przybywojcie i o swoich chorobach godojcie. On wos na syćko pomoze i uzdrowi... co dej Boże.

Sypiąc owsem Marian Bryja i Maria Krzeptowska-Giewont kolędowali kilka lat temu podczas oplatkowego świętowania Związku Podhalan w Północnej Ameryce:

Na scęście, na zdrowie na to Boże Narodzenie, zeby sie darzyło, mnożyło syćko stworzenie w oborze, kumorze wsędj dobrze. Coby sie wos darzyły kury cubate, gęsi siodlate. Cobyście mieli telo wołków kielo w dachu kółków. Telo cielceek, co w lesie jedliciek. Coby sie wos darzyły konie z białymi nogami. Cobyście orali sterema pługami. Jak nie sterema, to trzoma. Jak nie trzoma, to dwoma. Jak nie dwoma, to jednym, ale co godnym. Coby syćko po waszej wole, coby zawse chleb leżał na stole. Amen.

Humor góralski

Kiedy słynny góralski muzykant Bartek Obrochta usłyszał jak Szymanowski

przetwarzał na potrzeby „Harnasi” góralską muzykę, miał podobno kompozytora bardzo pochwalić”:

- „Pieknieście to wyzdajali, panie Symanowski. Wy juz cosi takiego w uchu mocie, cosi inksego jako jo, ale tyz dobre.”

O ks. Mieczysławie Zonie góral Jan Cisoń z Rogoźnika: Jak widzioł w jakie święto ludzi ubranych po cipersku, to dogadowoł: - „Co to wos kierpcie mysy zjadły?”

Do chałupy Franka Gąsienicy wpada z krzykiem kobieta:

- „Gazdo, wasza baba zdradza was w lesie z sąsiadem”

- Eee, odpowiada spokojnie Franek, - „jaki tam las? Trzy drzewa...”

- „Dyć, Kasiu”, mówił Ks. Pleban. „grzeszysz dzisiaj z Józkiem a dawniej z niejednym chłopakiem spałaś na sianie. Nie wstyd ci?”

- „Dyć wstyd”, mówi Kasia - „ale tak było przyjemnie.. ino mnie siano kłuło.”

„Podhalańców myśli wysukane”

zebr. Stanisław A. Hodorowicz

Baba piyrso do kościoła. Chłop piyrsy z kościoła. (Władysław Szepelak)

Poetka to jest tako baba, abo pani, co gorków nie myje. (Wanda Czubernatowa)

(...) dudki, psiekwie, nie jednego juz przeonacyły. (Jan Gutt-Mostowy)

Jak mos dwie lewe ręce do roboty I ni mos głowy do skół, to nolepij kiebyś politykiem ostoł. (Ks. Józef Tischner)

Twardo trawa i twardo baba to śmierć na chłopca. (Antoni Zachemski)

Pan Bóg tak stworzył gorzołke jak i święcom wode. (Kazimierz Przerwa-Tetmajer)

Zynił by sie z kozą, kieby pole miała. (Wojciech Brzega)

Lepsy brzycki z cym, jako piykny bez nicego - z piyknej miski a próżnej nikiie niwto nie pojod. (Andrzej Florek-Skupień)

(...) góry bez owiec to jak baba bez chłopca. (Jan Fudala)

Baba to ta wse ciekowi w głowie poónacy, a ty se ta, chłopie, pote pokutuj. (Adam Pach)

2015 - Rok Witkiewiczów

(Od Redakcji) W roku 2015 przypadają dwa niezwykle jubileusze – 100 rocznica śmierci Stanisława Witkiewicza (1851-1915) oraz 130 rocznica urodzin Stanisława Ignacego „Witkacego” (1885-1939). Tak ojciec jak i syn byli pod wrażeniem piękna Tatr i Zakopanego i zamieszkali tu na stałe. Ich działalność i twórczość wywarła i nadal wywiera wpływ na kolejne pokolenia Polaków, nie tylko artystów i badaczy kultury, ale też szerokie grono odbiorców.

Stanisław Witkiewicz odegrał ogromną rolę w tworzeniu i propagowaniu stylu zakopiańskiego, który miał stać się pierwszym polskim stylem narodowym w architekturze. Na uznanie zasługuje także jego malarstwo oraz działalność literacka gdyż jak uznał Senat RP w swojej uchwale 7 lutego 2015r., „twórczość ta w wyjątkowy sposób przyczyniła się do zmian, jakie zaszły w polskim życiu kulturalnym na przełomie XIX i XX wieku”. Natomiast wszechstronność i oryginalność Stanisława Ignacego (Witkacego) Witkiewicza została doceniona na całym świecie. „Jego sztuka, filozofia, twórczość literacka i teorie estetyczne oraz biografia pozostają niewyczerpanym źródłem inspiracji dla artystów posługujących się różnymi środkami wyrazu artystycznego – od teatru i performance'u przez malarstwo, po fotografię”.

Pośród zasług Stanisława Witkiewicza pragniemy wyróżnić w sposób szczególnie zaprojektowany przez niego **Dom pod Jedlami** w Zakopanem, powszechnie uznawany za najlepszą realizację tzw. stylu zakopiańskiego. W kulturze polskiej **Dom pod Jedlami** spełnia wszelako nie tylko rolę dzieła sztuki, ale także miejsca, w którym skupiało się życie intelektualne, promieniujące stąd na cały region, a nawet na cały kraj.

Poniżej drukujemy niezwykle ciekawy opis tego wyjątkowego domu. Autorką jest osoba, która była blisko związana z nim. Katarzyna Antończyk jest architektem, blogerką, projektantem wnętrza i... praprawnuczką oryginalnego właściciela tego domu, Jana Gwalberta Pawlikowskiego. Artykuł (część 1/3) pochodzi z Jej blogu z dnia 11 stycznia 2014r. (architektnaszpilkach.pl)

Katarzyna Antończyk Styl zakopiański i mój rodzinny „Dom Pod Jedlami”

„Dom pod Jedlami” na wzgórzu Koziniec w Zakopanem został zaprojektowany i zbudowany przez Stanisława Witkiewicza dla Jana Gwalberta Pawlikowskiego w 1897 roku. Mam to ogromne szczęście, że Jan Gwalbert Pawlikowski jest moim Prapradziadem, wobec czego w domu tym spędziłam wraz z rodziną sporą część życia, głównie tego wakacyjnego. Od małego uwielbiałam tam przejeżdżać. Zapach drewna, który wypełnia wnętrze, jest dla mnie najbardziej kojącym zapachem na świecie, a wraz z wiekiem coraz bardziej doceniałam też jego wyjątkową architekturę. Dom – w przewodnikach i literaturze nazywany „Willą pod Jedlami”, dla nas zawsze to po prostu (aż) Dom – od zawsze pozostaje w rękach rodziny i jest od 1897 roku zachowany wraz z całym wyposażeniem w prawie niezmienionym stanie (pewne adaptacje były niezbędne, jako że stawiano go jeszcze bez elektryczności i kanalizacji). Jest tym bardziej szczególny, że został zaprojektowany jako integralna całość wraz z pięknymi piecami, rzeźbionymi meblami i drobnymi elementami niezbędnego wyposażenia w tzw. stylu zakopiańskim. Znajdujące się w środku tkaniny dobrane były od początku z niezmierną pieczołowitością, zaś niezwykle piękne, wyhaftowane na góralskim suknie przez żonę Stanisława Witkiewicza zasłony do dnia dzisiejszego są ozdobą salonu.

Willa pod Jedlami

Dom pod Jedlami posadowiony jest w Zakopanem na górującym nad sąsiedztwem wzgórza Koziniec, dzięki czemu ze wszystkich jego okien rozciągają się piękne dalekie widoki. Pierwotne, po zachodniej jego stronie, stały trzy jodły (po góralsku „jedle”) stąd, oczywiście intrygująca, góralska nazwa. Targane jednak latami przez pioruny i halne wiatry drzewa kolejno niszczały, aż w końcu zostały powalone. Szczęśliwie, zarówno od wschodniej jak i od zachodniej strony posiadłości wyrosły młode, strzeliste jodły, tak więc nazwa domu pozostaje wciąż aktualna.

W dużym, pięknym ogrodzie można zobaczyć rzadkie na Podhalu drzewa i roślinność górską, przed posiadłością rośnie ogromnych rozmiarów lipa i kasztanowce oraz – już w głębi ogrodu – cisy, modrzewie, limby, kosodrzewina, rzadkie i objęte ścisłą ochroną lilie złotogłów. W południowo-wschodniej części ogrodu stoi zaprojektowana przez Witkiewicza studnia (obecnie nieużywana).

W pierwotnym zamyśle mego Prapradziada dom miał być posiadłością letnią. Jan Gwalbert Pawlikowski pokochał Tatry w latach młodzieńczych wędrując po nich z ojcem Mieczysławem i zaprzyjaźnionym z nimi słynnym przewodnikiem tatrzańskim Maciejem Sieczką. W dorosłym życiu Jan Gwalbert, naukowo zajmując się zgłębianiem i ochroną tatrzańskiej przyrody postanowił zlecić budowę niewielkiej, wygodnej siedziby w Zakopanem, które było wtedy małą miejscowością. Z prośbą o zajęcie się projektem zwrócił się do swojego przyjaciela Stanisława Witkiewicza (ojca Witkacego). Pod wpływem Witkiewicza dom rozrósł w stosunku do pierwotnego zamierzenia, a budowa **Domu pod Jedlami** stała się ulubionym zajęciem artysty: „P. Witkiewicz się trzęsie z radości jaki dom będzie ładny” – pisał Wojciech Roj w listach do Jana Gwalberta Pawlikowskiego. Jak się okazało z czasem, i co można wyczytać z zachowanej korespondencji J.G. Pawlikowskim a Stanisławem Witkiewiczem dom, stawiany dość spontanicznie, bez planu, rozrósł się do ogromnych rozmiarów. A został zbudowany wraz z meblami w niecałe 9 miesięcy! Prapradziadkowie po jakimś czasie na stałe przenieśli się na Koziniec.

Stanisław Witkiewicz, twórca tzw. „stylu zakopiańskiego” był wspaniałym malarzem, pisarzem i teoretykiem sztuki, jednak nie architektem. „Dom pod Jedlami”, jak artysta często podkreślał, był wspólnym dziełem jego i znakomitych budowniczych: **Wojciecha Roja i Jana Obrochty**. Dokładny plan nigdy nie powstał – budynek wznoszony był jedynie na podstawie szkiców Witkiewicza. Analizując projekt domu w obecnej jego formie muszę przyznać – nie jest to najbardziej praktyczny budynek, ale za to jaki piękny! Zwrócony jest główną fasadą na południe, a z większości pokoiów i tarasu rozciąga się wspaniały widok na Tatry. Taras (nazywany przez domowników „przyląpem”) usytuowany od strony południa, jest ważnym miejscem w domu. Latem właśnie tam koncentruje się życie rodziny.

To Stanisław Witkiewicz wybrał Koziniec na miejsce na budowę, z góry wiedząc jak inspirującego dla jego twórczej wizji będzie posadowienie domu na pochyłości wzgórza. Z powodu posadowienia na dość dużym spadku budynek ma bardzo dynamiczną, asymetryczną bryłę – chociaż zaprojektowany na planie prostokąta to z jednej strony jest dwu, z drugiej trzykondygnacyjny, gdyż podmurówka kamienna dochodzi od wschodu do wysokości 4 metrów, zaś od strony zachodniej jest niewielka. Ściany, zbudowane z płaz świerkowych, mają konstrukcję zrębową (tj. ściną tworzą ułożone poziomo belki łączone w narożach), z malowniczo wystającymi poza węgiel wypustami płaz, zwanymi „rysiami”. Co ciekawe, ściany zostały zbudowane bez użycia jednego choćby gwoźdź!

Oprócz tego, że Dom pod Jedlami to jedno z najwyższych osiągnięć stylu zakopiańskiego, od początku był też ważnym punktem polskich wydarzeń kulturalnych (szczególnie w czasach zaborów). Bywali w nim Kornel Makuszyński, Henryk Sienkiewicz, Karol Szymanowski, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Stefan Żeromski, Jan Kasprowicz, Władysław Reymont, Kazimierz Tetmajer, kardynał Karol Wojtyła i wiele innych znakomitych osobistości. Do dziś w Domu pod Jedlami odbywają się ciekawe spotkania, ostatnio np. w ramach festiwalu „Muzyka na Szczytach”. Czasem Dom służy też jako plan filmowy.

W ciągu ostatnich lat budynek przeszedł kilka ważnych remontów i zmienił się nieco od zewnątrz – pociemniałe przez lata drewno zostało fantastycznie odczyszczane (znacie zwyczaj kobiet z Chocholowa, które co roku szorują szczotkami od zewnątrz swoje chałupy?), bo przecież – choć trudno sobie to teraz wyobrazić – na początku był zupełnie jasny.

Przyjaciółom i współpracownikom „Tatrzańskiego Orła” dziękujemy po stokroć!

W tym roku mija 68 lat od pierwszego wydania „Tatrzańskiego Orła”. W ciągu tych lat wiele osób przyczyniło się do jego rozwoju – każdy we właściwy sobie sposób. To głównie dzięki wsparciu takich osób „Tatrzański Orzeł” mógł przetrwać, rozwijać się i wzrastać. Z przyjemnością pragniemy wyróżnić w sposób szczególny kilku z tych osób w tym wydaniu, gdyż nadarzyła się dla nas doskonała okazja ze względu na kilka ważnych wydarzeń tegorocznych.

Włodzimierz Wnuk

19 września 2015r. odbyło się święto ulicy Kościeliskiej zorganizowane przez Związek Podhalań oddział Zakopane. Program jaki organizatorzy przygotowali z okazji święta najstarszej ulicy Zakopanego był urozmaicony i trwał przez cały dzień. Jedną z imprez towarzyszącą obchodom święta ulicy Kościeliskiej było posiady poświęcone śp. Włodzimierza Wnuka w 100 rocznicę jego urodzin. Posiady prowadził Wiesław Wójcik, redaktor „Wierchów”.

Urodzony w Zakopanem – właśnie w domu znajdującym się na ul. Kościeliskiej – Włodzimierz Wnuk spokrewnionym był z rodem Sabają. Jako wybitny literat i publicysta stał się od młodych lat piewą Podhalań – o czym świadczy Jego książki: m.in. „Moje Podhale”, „Ku Tatrom”, „Na Góralską Nęte”.

Lata 70. Posiady w Białej Izbie w Zakopanem. Przemawia Włodzimierz Wnuk. Z lewej: Helena i Wincenty Galicowie, Bolesław Karpel i Jan Jędról. Fot. Roman Serafin

Włodzimierz Wnuk był naszym wielkim zwolennikiem. W 1973r. w artykule „Problemy Polonii Zagranicznej” stwierdził że „**Tatrzański Orzeł**” stał się pismem Podhalań na obu półkulach”. Jego związki z „Tatrzańskim Orłem” trwały blisko 45 lat. Debiutował już w drugim numerze „Tatrzanina” (pierwsze dwa numery miały taką nazwę) artykułem „Dziś i jutro” nadesłanym „z Polski wprost do Redakcji”. Podczas dawnych, ciężkich lat PRLu, kiedy cenzura nie puszczala informacji o pewnych wydarzeniach na Podhalu, wtedy Włodzimierz Wnuk wysyłał takie informacje ze zdjęciami do „Tatrzańskiego Orła” w Ameryce, jedyne wtedy pisma podhalańskie na świecie. W jego artykule „Tatrzański Orzeł nad Ameryką” („Obrazki zakopiańskie”, 1983, Krajowa agencja wydawnicza – Kraków) pisze „...i doszło do dość paradoksalnej sytuacji: Kto pragnie zapoznać się z prasową dokumentacją ostatnich Zjazdów Podhalań, ten musi sięgnąć do roczników „Tatrzańskiego Orła” z Passaic, N.J., bo w krajowej prasie ukazywały się – i to nie zawsze – tylko krótkie wzmianki na ten temat”. Często podsyłał

ciekawe artykuły; pomagał w nawiązywaniu kontaktu z poetami i pisarzami podhalańskimi; jego uwagi były cenne, ocena trafna, porady pomocne.

Członek honorowy obydwu Związków Podhalańskich, polskiego i amerykańskiego, to on nawiązał bezpośredni kontakt z działaczami po obu stronach Wielkiej Wody. Dzięki Jego kilku odwiedzin ośrodków ruchu podhalańskiego w Ameryce w latach 60-70 ub. w., dzięki jego ciekawej osobowości i charakteru, jak również licznych przyjazdów działaczy podhalańskich z Ameryki do „Starego Kraju”, oba Związki się przybliżyły i współdziałały ze sobą.

Cześć jego pamięci! To był jeden z najwybitniejszych pisarzy Podhala. i jeden z najbliższych przyjaciół „Tatrzańskiego Orła”.

Wincenty Galica

W Zakopanem na Skwerze im. dra Wincentego Galicy został dedykowany obelisk upamiętniający honorowego obywatela miasta 11 października 2015r. w 99 rocznicę jego urodzin. Wincenty Galica to jedna z najbardziej znanej i cenionej postaci Zakopanego i całego Podhala. Kurier, więzień obozów koncentracyjnych, a po wojnie lekarz. Ks. Józef Tischner utrwalił jego postać w „Historii filozofii po góralsku” jako podhalańskiego Hipokratesa. Dr Galica był aktywnym, w pełni oddanym działaczem. W 1970r. włączył się do akcji wykupu i przekazania zakopiańskiej willi „Atma” na Muzeum Karola Szymanowskiego. W połowie lat 80. był jednym z założycieli Podhalańskiego Oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. Na początku lat 90. wspólnie z innymi urządził w byłej siedzibie gestapo w Zakopanem Muzeum Męczeństwa „Palace”, którym opiekował się przez lata.

Dr Galica, honorowy członek Związku Podhalań, całe swoje życie poświęcił również działalności na rzecz góralszczyzny i Podhala. Był współzałożycielem Związku Podhalań i pełnił w nim różne funkcje, m.in. prezesa Zarządu Głównego. Był inicjatorem i organizatorem Roku Orkanowskiego, a także wielu innych uroczystości.

Jako wieloletni korespondent pisał do „Tatrzańskiego Orła” teksty krótsze i dłuższe, czysto informacyjne, jak i komentarze. Wszystko szczegółowo i dobitnie. Od czasu kiedy nawiązaliśmy z nim kontakt w 1966r do samej śmierci w 2010r. propagował „T.O.” rozprowadzając kwartalnie kilkadziesiąt egzemplarzy wśród licznych jego kontaktów nie tylko w Zakopanem ale i na całym Podhalu. Razem z żoną Heleną, która mu zresztą towarzyszyła

we wszystkich przedsięwzięciach, potrafił zebrać cały zestaw „T.O.”, oprawiony w twardej oprawie. Studenci, naukowcy, dziennikarze, którzy szukali informacji w tym polsko-amerykańskim-podhalańskim piśmie mogli zwrócić się do Państwa Galiców, którzy chętnie udostępniali ich zbiór ale pod warunkiem, że praca badawcza odbędzie się na terenie ich mieszkania. Chwała Bogu takiemu przyjacielowi!

Wspaniały, wyjątkowy człowiek! Długo nikt taki się nie pojawi.

John S. Gacek

W nadchodzącym Dniu Wigilijnym 24 grudnia br. John S. Gacek, który należy do grona najbliższych współpracowników „Tatrzańskiego Orła” i niezrównany przewodnik ruchu podhalańskiego w mieście Utica w stanie New York będzie obchodził 99 lat. Jasek był wychowany w duchu polskim i góralskim dzięki rodzicom Wawrzyńca i Anny Gacek, którzy przybyli ze Skomielnej Białej do Stanów Zjednoczonych już w 1910r.

Kiedy powstał ruch podhalański w Utica w 1937r. Jasek od początku brał w nim udział, a później w 1958r. objął urząd prezesa Koła 16, który piastował przez dziesiątki lat. W ciągu tych lat Zespół prowadzony przez Jaskę odegrał 14 sztuk góralskich, występował z popisami muzyki i tańca góralskiego na wielu poważnych festiwalach i imprezach kulturalnych zarówno przed publicznością polonijną ale przeważnie amerykańską. Zespół którego wytrenował pierwszy prezes Koła Jakub Myrda pochodzący z Dziołu. składał się przeważnie z młodzieży tu urodzonej. Wydawał przez kilka lat „Naszą Zakopiankę”. Warto nadmienić, że na Podhalu zjawił się Jasek dopiero w latach 70. ub. w.

Utrzymywał bliską, serdeczną więź z Janem Gromadą i Stowarzyszeniem Tatrzańskich Górali z Passaic a od wielu, wielu lat jest oredownikiem i patronem „Tatrzańskiego Orła”. W istocie był on jego pierwszym prenumeratorem. Niedawno, przesłał do Redakcji cały zestaw „Tatrzańskiego Orła”, dzięki pomocy jego wspaniałych dzieci, którzy się nim opiekują. Happy Birthday, John! Dwieście lat, dwieście lat, niech żyje, żyje nam!

Stanisław Krzeptowski Biały

ODWIEDZINY, PRZYGODY I PRZEPOWIEDNIE PANA JEZUSA W TATRACH

Morskie Oko.

To było bardzo, a bardzo dawno, kiedy jeździł Pon Jezus po świecie – i przyjechał do Zokopanego... tak z ciekawości, na świeże powietrze i przypatrzeć się tym naszym ślicznym górcom.

Pozyczył se koniusia z wózki u Ciakora we młynie i pojechał do Chochołowskiej, do Jarzabce, do Iwanówki, do Staroroboty, był w Dudowyk Kominak, na Hutak, w Krytej, w Strążyskak, był i w Kościeliskiej, na Królowej, przy Gąsienicowyk Stawak, a wrócił se bez Jaworzynke.

Na ostatku umyślał jechać do Morskiego Oka. Ciekawy był czy je tyż takie piękne jako go górołe wykwalają. Odpocon se coś ze dwa dni u Ciakora, bo strasznie zioobra bolały – dejta biedoka o leterki po skolak dość utłućko – ale Ciakorka wysmarowała, hej.

Dobrze, nie bardzo – sied na wózek i wio. Ale to wtedy były drogi bardzo złe. Toż toć przy Wodogrzmotak, tam ka teraz nazywają Wodospady Mickiewicza (ale niesłusznie, bo ten bidok tam nigdy nie był) od razu trzas. Diabli nadali, koło sie złozało u wozu. Co tu robić? Dalej nie pojedziesz, bo nie porada.

Ale niewiele myślący, odłomł Pon Jezus kawolek wirchowca od wykrota, drugim końcu przywiązał korzeniem do leterki i nawrócił do kowola koło naprawić, hej! Stanon w progu, pozdrowił pięknie kowola: „Śczęść Boze, swoku ! Dobrze sie wam klepie?

- Dejze Panie Boze! Jejta jesce pomalućku.
- A wiecie co? – powiada Pon Jezus, kiebyście mi koło poprawili, to jo by wam to kiedy fajnie wynagrodził, bo ta pieniędzy przy sobie nimom, hej!

Górol, jak to górol. Był chłop sprytny, no i nie głupi. Zaroz poznał, że mo nie z lada ceprem do cynienio. Ba myślał, że to jaki malorz abo gazeciorz (co gazety pise), abo jesce wyżniejszy poeta, hej! Wzion zaroz wyzdajol i pedzioł: - „Jedźcies panosku, choć do samego nieba, to sie nie popsuje, bo to godajom, że do nieba nogoroso droga.”

Panu Jezusowi było nie nastociu, pyto sie kielo zasłużył?

- Je, jo ta na piniądze nie łakomy. Ledwo rod, zek wam panie wygodził.

Jedźcie, jedźcie z Panem Bogem i szczęśliwej drogi wam Boze dej!

Wtedy to Pon Jezus powiedział prorocze słowa, bo powiedział tak: „Anik sie jek nie spodzioł, że jo takik zgrabnyk chłopów pod holami nojde, bo choć tu bieda na wos, aleście na piniądze nie łakomi, ba jesce kazdego zratujecie. Ale zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, że doczekacie takiej chwili w której przyjadą goście do wos, nie tylko z Nowego Targu, z Sącza, lub Bochni, czy to z Krakowa, ale z całej wielkiej Rzeczypospolitej Polski – od morza po wasze ślicne Tatry, jesce i z zagranicy, a nawet z za morza. Przywiozą tutaj dudki i bieda wos popuści, gdyż ona sie wos dość nacubrzyła, hej!”

A kowol odpedzioł: „Niekze sie stanie według słowa Twego.”

Sied Pon Jezus na wózek i wio do Morskiego Oka. Ale przy Wodospadak Mickiewicza umyślał cyby tyż droga nie lepso była po węgierskiej stronie i skrócić

wišta za wode. Tam droga była sto razy gorso. Widzi Pon Jezus że by na Węgrak kark skręcił, zawrócił nazod na polskom stronie ku Wancie. Ale na zakręcie patrzy a tu węgierskik jęgrów takoma. Grzeją sie przy wotrze, piją „borowicze” kwortami. Syćko to urzniete jak nieboskie stworzenie. Ale Pon Jezus ładnie pozdrowił, a oni z kijami, z drągamik, z odwiedzionymi flintami zastąpili mu drogę. Nijako nie mógł sie śnimi dogodać. Mówił do nik bardzo grzecznie i kapelus z głowy sjon i persadowoł, że go polscy górołe wystali – dali mu koniusia z wózkę, moskolicka owsianego i masła do króźlicka, coby tys ino zwiedził to ślicne Morskie Oko. A oni do niego jakimsi kurskim ozorem: „nem – tu – dom, nem – tu – dom”. To zaś „es ist nich erlaubt. Prinz Hohenlohe hat verboten. Wahrscheinlich haben sie guta polnische Schnaps odek Sliwowitz? Geld haben Sie bei sich? Geld!!” Skonze Pon Jezus mógł go wziąć kiedy Judos kase trzymał – a jemu sie ta nie kciało po świecie chodzić, ba sie u świętego Jana w Perudzi wylegowoł, a geld z frejerkami przepijol – Judos!

Zabrali Panu Jezusowi króźliczek z masłem i moskol owsiany, kiesienie sprzewracali, kapelus miał fajny i to zabrali. Daremnie im Pon Jezus tłumaczył, że nimo strzelby, że nie myśli ani kóz, ani sarnów, ani jeleni strzylać, że ani wędki nimo, coby łososie i pstrągi chyłol. A oni ino: „em – tu – dom i nem – tu – dom”. Je cie diabli nadali, myśli se Pan Jezus, ale zek trafił na plugocy. E, to nie nasi poćciwi górołe z Polski.

I ledwo sie z pomiędzy tej pijanej hołoty na polską stronę wydostoł. Kie był juz przy Wancie, to im patyke pogroził, hej! I pedzioł jesce przy tym uroczyć: „nie długo wy tu bedziecie gazdowali w Tatrak, pijoki zatracone, bo Tatry do słowiańskiego norodu bedom noleżec”.

Potem zostawił koniusia z wózkę powyżej Wanty i posel granią bez Zabie na Polski Grzebień, na Wysoką, na Mięgusowiecki scyt a pote sie spuścił ku Mnichowi. I stamtąd to pobłogosławił polskim górom i górolom, a Mnichowi przykazał: „cobyś hultaju pilnowoł Morskiego Oka przed pijanemi Węgrami.. a Ty Panie Boze uchowoj przed łapciwemi pepikami, coby na polską stronę nosa nie wystawiali, bo oni tu nimają nic, ino to co polskim górolom ukradli, hej!”

Zesł se Pon Jezus spokojnie po nasej stronie, sied na wózek i zajechoł do Ciakora. Koniusia z wózkę oddol i pięknie podziękowol. Pote, coś se ta z dzień cy ze dwa odpocon i posel pomalutku pomiędzy swoim ludkem dalse światy odwiedzać.

Morskie Oko wyróżnione przez The Wall Street Journal

W 2014r. w subiektywnym rankingu pięciu najpiękniejszych jezior świata The Wall Street Journal wyróżnił m.in. Morskie Oko. Dzika przyroda i malownicze położenie wśród górskich jezior u podnóża Rysów, to największe walory Morskiego Oka według WSJ.

Na swojej subiektywnej liście wyróżnił jeszcze jezioro Powella na pograniczu Utah i Arizony, kenijskie Nakuru, jezioro Czterech Kantonów w Szwajcarii i jezioro Saimaa na Pojezierzu Fińskim.